

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-74>

УДК 330.322

ТАЛАХ Юрій

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0003-4828-9184>

e-mail: r.nadiya.m@gmail.com

ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ У РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ХАРАКТЕРИСТИКИ РІВНЯ ЇЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

У статті аналізуються питання функціонування та розвитку галузі роздрібною торгівлі України. Показано, що вид економічної діяльності, який чи не в найбільшій мірі піддається негативному впливу макроекономічних криз, шоків і потрясінь. Відповідно, в умовах повномасштабної війни вітчизняна роздрібна торгівля зазнала значної дестабілізації, включно з руйнуванням підприємств та їх інфраструктури, торговельних об'єктів і складських площ, погіршилися умови транспортування продукції та логістики. Таким чином актуалізувалося завдання формування і реалізації державної антикризової політики відновлення інвестиційної діяльності як передумови розвитку суб'єктів цього виду економічної діяльності. Метою статті є проведення оцінювання інвестиційної активності у роздрібній торгівлі України в контексті надання характеристики рівня її інвестиційної привабливості. Прикладне значення результатів дослідження полягає у формуванні інформаційно-аналітичної основи для ухвалення якісних рішень в системі державної політики з відновлення інвестиційної активності у вітчизняній роздрібній торгівлі. Наукова новизна результатів дослідження полягає в подальшому розвитку методики аналізування стану розвитку та інвестиційної привабливості галузі.

Ключові слова: роздрібна торгівля, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, антикризові інструменти, державна галузева політика.

TALAH Yuriy

Lviv University of Trade and Economics

ASSESSMENT OF INVESTMENT ACTIVITY IN RETAIL TRADE IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF CHARACTERIZING THE LEVEL OF ITS INVESTMENT ATTRACTIVENESS

The article analyzes the issues of functioning and development of the retail trade industry in Ukraine. It is shown that the type of economic activity that is most exposed to the negative impact of macroeconomic crises, shocks and upheavals. Accordingly, in the conditions of a full-scale war, domestic retail trade experienced significant destabilization, including the destruction of enterprises and their infrastructure, retail facilities and warehouse space, and the conditions for product transportation and logistics deteriorated. Thus, the task of forming and implementing a state anti-crisis policy to restore investment activity as a prerequisite for the development of entities of this type of economic activity was actualized. The purpose of the article is to assess investment activity in retail trade in Ukraine in the context of providing a characteristic of the level of its investment attractiveness. The applied significance of the research results lies in the formation of an information and analytical basis for making quality decisions in the system of state policy on the restoration of investment activity in domestic retail trade. The scientific novelty of the research results lies in the further development of the methodology for analyzing the state of development and investment attractiveness of the industry.

Keywords: retail trade, investment activity, investment attractiveness, anti-crisis instruments, state sectoral policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Результати аналізування стану інвестиційної активності галузі мають високу прикладну значимість у світлі розуміння того на скільки привабливим є інвестиційне середовище, сформоване тут, якими є актуальні тренди відносно його покращення чи погіршення і на скільки дієвими були втілені в життя інструменти та засоби державної політики, орієнтовані на зростання інвестиційної активності в економіці та на раціоналізацію й ефективізацію інвестиційних процесів.

У процесі оцінювання інвестиційної активності важливо сформулювати висновки в частині обсягів інвестицій у галузі, їх динаміки і структурних характеристик (зокрема на предмет і раціональності формування інвестиційних ресурсів і відносно розміщення капіталу), ефективності використання капіталовкладень (їх економічної віддачі, строків окупності, впливу на оновлення та модернізацію матеріально-технічної і техніко-технологічної бази виробництва, активізацію і перебіг інноваційних процесів і т. д.).

Проте, це про стан і динаміку інвестиційної діяльності. За разом, у цілях ідентифікації чинників і причин, що їх обумовили, а також взаємозв'язків з функціонуванням і динамікою розвитку галузі та її економічних агентів, доцільно провадити поглиблене аналізування зі застосуванням арсеналу доступних і прийнятних в таких цілях методів економіко-математичного аналізування, прогнозування та моделювання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

На сьогоднішній день багато уваги приділяється теоретичним та практичним аспектам розвитку роздрібною торгівлі у сучасних дослідженнях. Численні науковці досліджують цю тему. Зокрема йдеться про публікації таких вітчизняних авторів, як О. Азарян, В. Алопій, Н. Власова, В. Лагунін, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, І. Маркіна, Б. Мізюк, А. Шубін та ін.

За останні роки інтерес до збільшення інвестицій та покращення їх структури зростає. Вчені обговорюють, як такі зміни можуть підвищити конкурентоспроможність бізнесу і підтримати економічний розвиток, зокрема у сфері роздрібною торгівлі. Такі питання піднімаються в дослідженнях таких авторів, як Аранчій Д., Барна М., Бланк І., Васильців Т., Гайдуцький А., Китайчук Т., Козаченко Г., Крихівська Н., Левицька О., Лупак Р., Майорова Т., Мульська О., Панченко В., Руцишин Н., Семак Б., Чернишова Г., Штець Т.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Однак, інвестиційна діяльність в умовах війни практично обмежилася і виправлення ситуації потребує формування й реалізації все нових та нових рішень та дій, які дозволили б покращити інвестиційну привабливість національної економіки України в цілому та в її роздрібній торгівлі зокрема.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є проведення оцінювання інвестиційної активності у роздрібній торгівлі України в контексті надання характеристики рівня її інвестиційної привабливості.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Економіка України на сучасному етапі незалежності країни характеризувалася низкою етапів, які чергували фази економічного підйому та спаду. Однією зі виражених стадій розвитку, після негативних наслідків глобальної фінансово-економічної кризи 2008-2009 років, став період 2010-2019 років (за виключенням 2013-2014 рр., коли економіка була дестабілізована початком воєнних дій на Донбасі).

Він охарактеризувався нарощенням масштабів ВВП та покращенням інших макроекономічних характеристик поступу національного господарства, включно з активним збільшенням капітальних вкладень. Якщо у 2010 р. загальні капітальні інвестиції в економіці України становили 180,6 млрд грн, то до 2019 р. показник зріс до 624,0 млрд грн. Приріст інвестицій (навіть у цінах базового року) забезпечував позитивний вплив на розвиток економіки, зокрема створення нових виробничих потужностей та техніко-технологічну модернізацію існуючих, капіталізацію базових видів економічної діяльності, включно зі торгівлею, оновленням основних засобів, підвищенням рівня їх продуктивної спроможності тощо. Для 2020 р. характерним стало зменшення капітальних інвестицій в Україні, але у 2021 р. знову відбулося відновлення (зростання) відповідного показника, значення якого (відносно 2019 р.) збільшилося на 8,0 %.

Однак, повномасштабна війна, яка розпочалася у 2022 р., закономірно призвела до скорочення капітальних інвестицій в Україні. У 2022 р. показник знизився відносно 2021 р. на 264,2 млрд грн (на 39,2 %). Це було обумовлено різкою дестабілізацією соціально-економічної ситуації, скороченням чисельності населення (головно в підсумку зовнішньої міграції), звуженням внутрішнього ринку та погіршенням фінансово-економічних можливостей підприємств, з одного боку, а також появою воєнних ризиків і загроз, з іншого боку, які спричинили обвал іноземних інвестицій.

При тому, економіка України адаптувалася до нових реалій та обставин і вже у 2023 р. змогла в значній мірі відновитися. Одним зі сигналів цього стало збільшення обсягів капітальних інвестицій – до 627,3 млрд грн (93,1 % від значення показника у 2021 р.).

Звернімо увагу на те, що вітчизняна торгівля традиційно вважається галуззю, яка забезпечує достатньо відчутний вклад у валові капітальні інвестиції в системі національного господарства. Свідченням цього є достатньо висока частка інвестицій суди у загальній структурі капітального інвестування в країні. У 2010-2023 рр. показник коливався від 7,1 % (у 2019 р. – найнижче значення) до 10,3 % (у 2010 р. – найвище значення). Попри спад інвестиційної активності у перший рік повномасштабної війни, торгівля забезпечила 9,0 % від загальних обсягів капіталовкладень, а у 2023 р. – 8,9 %.

Таким чином, інвестиційна активність у вітчизняній торгівлі достатньо висока та в меншій мірі (у порівнянні з деякими іншими видами економічної діяльності) піддається негативному впливу економічного спаду, кризи і шоків. До прикладу, у 2014 р., коли економіка відчула спад, зокрема в підсумку втрати частини промислового потенціалу на сході країни, частка торгівлі у капітальних інвестиціях, навпаки, зростає (з 8,9 % у 2013 р. до 9,4 % у 2014 р.); аналогічні тренди стали характерним й для 2020 і 2022 рр.

Чого не скажеш про економіку на загал. Так, криза (обумовлена повномасштабною війною) в інвестиційній активності в економіці України в цілому (порівняно з її торговельним сектором) стала масштабнішою: обсяги капітальних інвестицій у 2022 р. в порівнянні з 2021 р. скоротилися більш ніж у двічі (значення показника складало лише 44,6 % від його рівня в попередньому році). Те відновлення інвестиційної діяльності, що відбулося у 2023 р., було критично далеким від обсягів інвестування в

економіці країни у 2021 р. (обсяги інвестицій 2023 р. становили лише 55,8 % від значення цього показника у 2021 р.). Така ситуація стала характерною для більшості регіонів країни. Більше того, темп приросту показника 2023 р. до його значення у 2013 р. був від'ємним («мінус» 65,4 %), а середньорічний темп приросту за аналізований часовий період складав «мінус» 5,1 %.

За середньорічними темпами зростання капітальних інвестицій вітчизняна торгівля поступалася лише промисловості, будівництву, сільському господарству, транспорту й складському господарству, випереджаючи за цим показником такі види економічної діяльності, як, наприклад, інформація та телекомунікації, операції з нерухомим майном, фінансова і страхова діяльність, тимчасове розміщення й організація харчування, надання інших видів послуг.

Додамо, що капітальні інвестиції у галузь торгівлі одні з найбільших у національній економіці України. Зокрема, їх середній обсяг в період 2010-2023 рр. поступався лише промисловості та практично перебував на рівні таких видів економічної діяльності, як будівництво, сільське господарство, державне управління, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність.

Високою була й вже згадувана середня частка торгівлі у загальних обсягах валових капітальних інвестицій в економіці України.

Можна констатувати, що динаміка капітальних інвестицій у торгівлі України, на загал, відповідає загальнодержавному тренду, коли у 2010-2012 рр. характерним стало зростання їх обсягів, у 2013-2014 рр. – спад, у 2015-2018 рр. – знову збільшення, у 2019-2020 рр. – зниження обсягів, у 2021 р. – відновлення, у 2022 р. – спад в умовах повномасштабної війни з відновленням інвестиційної активності у 2023 р.

Таким чином, як розвиток, так і інвестиційна активність в досліджуваній галузі національного господарства України перманентні, піддаються впливу загальної макроекономічної динаміки, маючи, при тому, на загал висхідну динаміку в плані нарощення обсягів капіталовкладень. Якщо у 2010 р. капітальні інвестиції у вітчизняній торгівлі перебували на рівні 18,6 млрд грн, то до 2023 р. показник зріс до 55,7 млрд грн, що було у 3,0 рази більше. Піковим щодо обсягів капітальних інвестицій у торгівлі України став 2021 р., коли показник збільшився до 58,8 млрд грн.

Звернімо також увагу і на динаміку швидкого відновлення інвестиційної активності в торгівлі, що є свідченням високого рівня її мобільності й здатності до резиліентності, відновлення після кризи (так, темпи приросту капітальних інвестицій у торгівлі у 2023 р. до 2022 р. склали 51,6 %; у 2021 р. до 2020 р. – 41,0 %; у 2018 р. до 2017 р. – 53,9 %, а у 2016 р. до 2014 р. – 44,6 %). Тобто галузь як швидко реагує на кризові явища, так і швидко виходить з них, що важливо і позитивно у світлі потреби у повоєнній відбудові національної економіки України та її базових видів економічної діяльності.

При тому, за період 2010-2023 рр. найбільш стабільною в плані нарощення інвестиційної діяльності була така галузь вітчизняної торгівлі, як роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами: середньорічний темп приросту капітальних інвестицій тут склав 20,6 %.

По суті, ця галузь мала найменшу чисельність кризових років (коли обсяги інвестування скорочувалися). Такими стали лише 2012 р. («мінус» 8,8 %), 2015 р. («мінус» 13,1 %), 2017 р. («мінус» 12,1 %), 2019 р. («мінус» 8,0 %) та, звісно, 2022 р. Однак, ступінь спаду у 2012 р. виявилася найглибшою («мінус» 46,4%) з-поміж всіх галузей цього виду економічної діяльності.

На противагу цій галузі, галузь оптової торгівлі, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами характеризувалася нижчими темпами приросту капітальних інвестицій: середньорічний приріст за 2010-2023 рр. становив лише 8,7 %. При тому, в кризові роки темпи спаду інвестицій тут були глибшими. Вказане є свідченням все таки нижчого рівня залежності роздрібною торгівлі від економічних криз, ніж в порівнянні з оптовою торгівлею, де бізнес-процеси складніші, а торгово-технологічний цикл, як правило, довший.

Ця специфіка також позначається й на структурі капітальних інвестицій за галузями вітчизняної торгівлі. Так, станом на 2023 р. у роздрібній торгівлі переважали інвестиції у придбання та створення нових активів (75,4 %), що позитивно і є свідченням націленості інвесторів на будівництво нових торговельних об'єктів, складських площ, закладів логістики та нерухомості в межах торговельно-збутової і обслуговуючої інфраструктури. Відповідно, менше 25 % капітальних інвестицій (а саме 12,2 % припадало на поліпшення, вдосконалення, реконструкцію і модернізацію, 8,8 % – на капітальний ремонт, 3,6 % – придбання активів, які були використані) спрямовувалися на модернізацію існуючих об'єктів торгівлі.

Звернімо увагу, що структура капітальних інвестицій у вітчизняній роздрібній торгівлі у 2023 р. в порівнянні з довоєнним 2021 р. в значній мірі не змінилася. Однак, частка витрат на нове будівництво і створення нових об'єктів все ж скоротилася (з 78,9 % до 45,4 %) і це може бути свідченням, по-перше, потреби у відбудові пошкоджених об'єктів та, по-друге, зниження рівня фінансово-інвестиційних можливостей торговельних підприємств та їх інвесторів у нове будівництво у порівнянні з, наприклад, покращенням існуючих торговельних площ і об'єктів.

Що стосується оптової торгівлі, то тут частка придбання і створення нових активів у загальній структурі капітальних інвестицій у 2023 р. була вищою – 84,7 % і хоча до 2021 р. цей показник і скоротився (з 90,9 %), залишався високим, що є свідченням вищого рівня залежності суб'єктів оптової торгівлі від створення і використання безпосередньо нових торговельних площ, нового обладнання та устаткування.

Зауважимо, що у вітчизняній торгівлі традиційно переважають інвестиції у матеріальні активи і це логічно, коли цей вид економічної діяльності в більшій мірі сфокусований на реалізації завдання перепродажу товарів від їх виробника / власника до споживача. Відтак, такі питання, як, наприклад, права власності на об'єкти інтелектуальної власності (торгові марки, товарні знаки тощо) слугують у більшій мірі прерогативою товаровиробників.

Однак, сучасний етап розвитку торгівлі охарактеризувався значним зрощуванням виробництва і торгівлі, диверсифікацією діяльності торговельних підприємств та їх все більшою інтеграцією до сфери виробництва товарів.

Ці тренди актуалізують питання інтелектуальної власності, а також застосування суб'єктами торговельної діяльності у господарській діяльності інших прав на об'єкти нематеріальних активів. Відтак, обсяги капітальних інвестицій підприємств торгівлі, які спрямовуються у нематеріальні активи, за 2019-2023 рр. збільшилися з 2,4 млрд грн до 3,5 млрд грн (на 1,1 млрд грн або на 44,3 %). Примітним стало й зростання їх частки у структурі капіталовкладень. Якщо у 2019 р. їх частка складала 36,4 %, то у 2023 р. – вже 39,8 % (на 3,4 в. п. більше).

Утім, вони в значній мірі поступаються капітальним інвестиціям торговельних підприємств у матеріальні активи. Відповідний показник у 2023 р. становив 52,2 млрд грн та до 2019 р. збільшився на 10,4 млрд грн (на 24,9 %), обіймаючи в загальній структурі капітальних інвестицій у вітчизняній торгівлі 60,2 %.

У цілому структуру капітальних інвестицій у торгівлі України, яка стосується і обсягів і співвідношень між матеріальними та нематеріальними активами, як на нашу думку, слід вважати достатньо раціональною і оптимальною.

Звернімо увагу на те, що частка торгівлі у загальних обсягах капітальних інвестицій у матеріальні активи у вітчизняній економіці за 2019-2023 рр. стабільно зростає, що є свідченням високої інвестиційної активності підприємств галузі. Відповідний показник за аналізований часовий період зріс з 6,96 % у 2019 р. до 8,75 % у 2023 р. (на 1,8 в. п.).

До повномасштабної війни збільшувався й внесок підприємств торгівлі в інвестиції, що вкладаються у нематеріальні активи у національному господарстві України (на 2,63 в. п. лише за 2019-2021 рр., сягнувши 12,85 % у 2021 р.), однак надалі показник став знижуватися і опустився у 2023 р. до позначки 11,2 %. Та навіть таке його значення, на наш погляд, слід вважати достатньо високим і таким, що означає, що значна частка капітальних інвестицій, які вкладаються у нематеріальні активи економіки України, обертається безпосередньо у вітчизняній торгівлі.

Якщо порівнювати ці дані з економікою на загал, то ситуація в торгівлі, як на наш погляд, краща. Так, частка капітальних інвестицій у нематеріальні активи у загальних капітальних інвестиціях істотно менша. Загалом це 4,5 %, тоді як в більшості регіонів значення цього показника ще нижчі і коливаються на рівні 1-3 %. Для торгівлі менш характерними є високі капітальні видатки на такі статті, як, до прикладу, машини, обладнання й інвентар (в економіці загалом цей показник становив 31,4 %), транспортні засоби (10,8 %). Разом зі тим, загалом в економіці дещо менша частка капітальних інвестицій припадає на придбання та створення безпосередньо нових активів (72,5 % у 2023 р.), однак більша увага приділяється питанням задоволення інвестиційних потреб, пов'язаних з поліпшенням, удосконаленням, реконструкцією та модернізацією активів підприємств (14,6 %).

Внутрішню структуру капітальних інвестицій у вітчизняній роздрібній торгівлі слід вважати логічною й закономірною. Так, переважали інвестиції у придбання машин, обладнання та інвентаря (33,13 % у загальногалузевих інвестиціях 2023 р.), у нежитлові будівлі (25,44 %) та у транспортні засоби (20,51 %). Стосовно нематеріальних активів, то більша їх частка припадала на програмне забезпечення і бази даних (4,14 % в загальній структурі інвестицій у галузь у 2023 р.); ще 0,28 % капітальних інвестицій торговельні підприємства спрямовували у права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські і суміжні права, патенти, ліцензії, концесії.

Зауважимо, що істотних змін у структурі капітальних інвестицій у вітчизняній торгівлі за 2019-2023 рр. та безпосередньо під час повномасштабної війни не відбулося. Доцільно хіба виокремити незначне, однак зниження частки капітальних інвестицій і то за рахунок приросту обсягів (відповідно, збільшення частки) інвестицій підприємств торгівлі у придбання / створення програмного забезпечення та баз даних (збільшення частки в структурі загальних капітальних інвестицій за 2019-2023 рр. становило 1,69 в. п.). Таким чином, простежується збільшення уваги керівників суб'єктів торгівлі до актуальності цифровізації внутрішніх і зовнішніх бізнес-процесів та застосування в таких цілях практики створення власного програмного забезпечення на протигагу, до прикладу, використанню неліцензійних програм. Що ж стосується прав на об'єкти інтелектуальної власності, то їх частка в структурі капітальних інвестицій знижується – 0,28 % у 2023 р. проти 2,2 % у 2019 р. (на 1,92 в. п.). Таким чином, ця складова інтелектуальної власності для підприємств торгівлі стає все менш актуальною. На наш погляд, це в більшій мірі пов'язано з тим, що інтелектуальна власність також (як і маркетинг) все більше «переходить» в цифрову площину.

Попри відсутність прямих даних в частині джерел формування інвестиційного капіталу вітчизняних суб'єктів галузі торгівлі, певну інформацію щодо цього можна сформулювати, виходячи зі загальної структури капітальних інвестицій за джерелами їх фінансування в Україні. Так, превалююча частка інвестицій

формувалася за рахунок власних коштів підприємств і організацій (72,3 % у 2023 р.); при тому, відповідний показник має тенденцію до зростання (якщо у 2013 р. він становив 66,3 %, то до 2023 р. зріс на 6,0 в. п.).

Позитивно, що в аналізованому часовому періоді збільшилася частка коштів державного бюджету. Якщо на початок періоду це джерело формування інвестицій забезпечувало лише 2,5 %, то у 2023 р. вже 9,9 %. Збільшується також й інвестування національної економіки з такого джерела, як кошти місцевих бюджетів (у 2023 р. відповідний показник складав 7,2 %). Натомість, зазначені зміни були обумовлені скороченням часток (в загальних обсягах капітальних інвестицій в економіці України) за такими статтями формування капіталовкладень, як кредити банків та інші позики (на 11,0 в. п.; до лише 2,9 % в структурі), кошти населення на будівництво житла (на 40,1 в. п.; до 5,5 %), кошти інвесторів-нерезидентів та інші джерела фінансування. Примітно звернути увагу на те, що у 2022-2023 р. за рахунок іноземних інвестицій було профінансовано лише 0,1 % від загальних капітальних інвестицій в економіці країни.

Свідченням внеску вітчизняної торгівлі у загальну інвестиційну активність у національній економіці є дані, згідно яких у 2023 р. на торгівлю припадало 8,9 % капітальних інвестицій; тоді як у 2013 р. відповідний показник також становив 8,9 %. Таким чином, торгівля достатньо чітко відображає ті тенденції, які відбуваються в інвестиційній сфері та в інвестиційному середовищі економіки України. Більше того, практично ідентичною була й динаміка інвестицій. Звернімо увагу, що якщо в економіці загалом обсяги капітальних інвестицій за 2013-2023 рр. скоротилися на 45,1 %, то у вітчизняній торгівлі – на 45,2 %. Однак, при тому, якщо в економіці середньорічний темп приросту інвестицій за 2013-2023 рр. від'ємний («мінус» 0,5 %), то в торгівлі відповідний показник становив 0,6 % з позитивним трендом.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Вплив перешкод та негативних чинників інвестиційної активності у вітчизняній роздрібній торгівлі у середовищі повномасштабної війни лише посилюється та розвинулася дія цілого спектру нових викликів і загроз. Йдеться про зростання воєнних ризиків та проблему їх страхування, призупинення прямих іноземних інвестицій, погіршення фінансово-економічного стану і скорочення обсягів внутрішніх інвестицій, ускладнення можливостей зі залучення ресурсів інвестиційного та банківського секторів, «замороження» чинних інвестиційних проєктів на користь реалізації заходів у сфері економічної безпеки бізнесу, відтермінування програм технологічної модернізації торгово-технологічних процесів, погіршення потенціалу фінансово-інвестиційної співпраці з суб'єктами інших видів економічної діяльності, ін.

Перспективи подальших досліджень доцільно спрямувати на ідентифікацію механізмів подолання інших викликів функціонування та розвитку роздрібної торгівлі України в умовах війни.

Література

1. Аранчій Д. С. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю*. 2017. С. 144–147.
2. Барна М. Ю., Руцишин Н. М. Структурні характеристики розвитку економіки: системно-аналітичний зріз. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2020. Т. 1, № 12 (44). С. 23-30.
3. Бланк І. О. Фінансова стратегія підприємства. Київ, 2010. 720 с.
4. Васильців Т., Лупак Р., Васильців В. Характеристика функціональних складових економічної безпеки сектору інформаційно-комунікаційних технологій України. *Економічний дискурс*. 2017. № 1. С. 161-172.
5. Гайдуцький А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка та інноваційний розвиток національного господарства*. 2013. С. 119–128.
6. Китайчук Т. Г. Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2781/2701>.
7. Козаченко Г. В. Управління інвестиціями на підприємстві : монографія. Київ : Лібра, 2014. 368 с.
8. Крихівська Н. О., Чернишова Г. М. Інвестиційна привабливість України: основні проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. С. 260–264.
9. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: навчальний посібник. Київ : ЦМЛ, 2014. 376 с.
10. Руцишин Н. М. Теоретико-методологічні засади та прикладні інструменти реалізації потенціалу банківської системи в забезпеченні структурного реформування економіки : монографія. Львів : СПОЛОМ, 2020. 404 с.
11. Vasylytsiv T., Mulska O., Levytska O., Lupak R., Semak B., Shtets T. Factors of the Development of Ukraine's Digital Economy: Identification and Evaluation. *Science and innovation*. 2022. № 18 (2). С. 44-58.
12. Mulska O., Levytska O., Panchenko V., Kohut M., Vasylytsiv T. Causality of external population migration intensity and regional socio-economic development of Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2020. № 18 (3). С. 426.

References

1. Aranchiy, D. S. (2017). Investment attractiveness of enterprises: essence, influencing factors and assessment of existing methods of analysis. *Problems of accounting and analytical support of business management*. 2017. pp. 144–147.
2. Barna M. Yu., Rushchyshyn N. M. (2020). Structural characteristics of economic development: system-analytical section. *Interscience. Series: Economic Sciences*. Vol. 1. no. 12 (44). pp. 23-30.
3. Blank, I. O. (2010). Financial strategy of the enterprise. Kyiv. 720 p.
4. Vasylytsiv, T., Lupak, R., Vasylytsiv, V. (2017). Characteristics of functional components of economic security of the information and communication technologies sector of Ukraine. *Economic discourse*. no. 1. pp. 161-172.
5. Gayuduky, A. P. (2013). Assessment of the investment attractiveness of the economy. *Economy and innovative development of the national economy*. pp. 119–128.
6. Kitaychuk, T. G. (2023). Investment attractiveness: theoretical analysis and influencing factors. *Economy and society*. Iss. 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2781/2701>.
7. Kozachenko, H. V. (2014). Management of investments in the enterprise. Kyiv: Libra. 368 p.
8. Kryhivska, N. O., Chernyshova, H. M. (2017). Investment attractiveness of Ukraine: main problems and ways to solve them. *Economy and society*. Iss. 9. pp. 260–264.
9. Maiorova, T. V. (2014). Investment activity: educational manual. Kyiv: TsML. 376 p.
10. Rushchyshyn, N. M. (2020). Theoretical and methodological principles and applied tools for realizing the potential of the banking system in ensuring structural reform of the economy. Lviv. 404 p.
11. Vasylytsiv, T., Mulska, O., Levytska, O., Lupak, R., Semak, B., Shtets, T. (2022). Factors of the Development of Ukraine's Digital Economy: Identification and Evaluation. *Science and innovation*. no. 18 (2). pp. 44-58.
12. Mulska, O., Levytska, O., Panchenko, V., Kohut, M., Vasylytsiv, T. (2020). Causality of external population migration intensity and regional socio-economic development of Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. no. 18 (3). pp. 426.